

วาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตাপางสำราญจิต
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์*

DISCOURSE ON KATHIN MERIT MAKING ONLINE VIA SOCIAL MEDIA AT
WAT PA TAPANG SAMRANCHIT TEMPLE, PRASAT DISTRICT,
SURIN PROVINCE

พชรเดช เสมานู¹

Pacharadech Semanu¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูธร¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus¹

Email : samanu2500@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตাপางสำราญจิต โดยวาทกรรม การทำบุญกฐินออนไลน์ เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ต้องปรับตัว จากสถานการณ์โควิดและน้ำท่วมในหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมถึงหลายจังหวัดในภาคกลาง ทำให้การทอดกฐินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย สิ่งของเครื่องประดับที่แสดงฐานะของบุคคล มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เช่น ลินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรมคือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการหลงให้หลง มิใช่การโกหกหลอกลวง โลธองด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้อธิบาย การสื่อความหมายที่ สังคมสร้างสัญลักษณ์ผ่านบุญกฐิน ชาวพุทธ จะสื่อความหมายสัญลักษณ์ แตกต่างจากทางสงฆ์ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ เพราะแท้ที่จริงแล้วการทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย กฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังฆกรรมของพระสงฆ์ โดยเฉพาะ

คำสำคัญ : วาทกรรม; บุญกฐิน; สื่อโซเชียลมีเดีย

ABSTRACT

This article examines the online merit-making of Kathin at Wat Pa Tapang Samranchit via social media by Online Kathin Merit Discourse is a meaning with a sign to keep up with social changes that needs to be adapted from the situation of Sars2 - COVID19 pandemic, and flooding in many provinces throughout the Northeast. Including many other provinces in the central region causing the Kathin ceremony to be modified the form in accordance with the changes of nowadays modern society. Humans have created signs to convey cultural meaning, differences such as dress an item of jewelry that shows the status of a person. Humans create signs to convey cultural meaning, such as brand-name products that users feel the perception that they look good in. The cultural convention is myths are interpreted with cultural beliefs that are concealed until they appear natural. It's a deceptive process, not a lie. Roland Barthes explains what is meant by Society creates a sign through the merit of Kathin. Buddhists will convey the meaning of the sign differently from the monks. The villagers will pay attention to the amount of money received from the Kathin ceremony and the joy that came with participating in the Kathin ceremony. The Kathin ceremony performance is a myth because in fact, the Kathin ceremony or Kran Kathin ceremony is a type of Sangkhakamma according to the Vinaya. The Kathin ceremony is considered to be about the monks' sangha in particular.

Keywords : : Discourse; Kathin Merit; Social Media

1. บทนำ

ความเชื่อเรื่อง “บุญ” เป็นความเชื่อที่มีอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ดังมีข้อความเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องบุญปรากฏในศิลาจารึกหลักต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อาทิเช่น ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย พ.ศ. 2548) ที่มีการสั่งสอนประชาชนให้ “รู้บุญรู้ธรรม” ในสมัยพุทธกาลมีความเชื่อ และพิธีกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวกับการทำบุญ ซึ่งมีพิธีทำบุญหลายรูปแบบ แต่การทำบุญที่เป็นพิธีกรรมที่เป็นพุทธานุญาต คือ บุญกฐิน โดยทรงตระหนักถึงความยากลำบากของพระภิกษุ 30 รูป ที่เดินทางไกลมาเพื่อจำพรรษาที่วัดเชตะวัน แต่ด้วยหนทางยากลำบากจึงทำให้การเดินทางล่าช้าไม่ทันเข้าพรรษา ทำให้ต้องจำพรรษาอยู่ในป่า เมื่อออกพรรษาจึงเดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างทางมีฝนตกหนักตลอด เมื่อมาถึงพระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นกลุ่มพระภิกษุที่เดินทางไกลด้วยความยากลำบากมีจีวรเก่าเปื่อยผนคลุมกายอยู่ จึงทรงเมตตาให้พระภิกษุผู้จำพรรษาครบถ้วนไตรมาสสามารถรับผ้ากฐินได้ (พระสมุห์สุรพล สุทธญาโณ (ดอนเตาเหล็ก), 2562) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านทรงตรัสอนุญาตให้ภิกษุได้รับสังฆทานที่พิเศษกว่าสังฆทานอื่น และถือได้ว่าเป็นสังฆทานที่มีอานิสงส์มาก ทั้งผู้ให้และผู้ได้รับทานนั้น คือ กฐินทานการ

ทำบุญทอดกฐินนั้นถือเป็นบุญใหญ่ที่มีความพิเศษแตกต่างจากทานอื่น ๆ เพราะเป็นสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงดำริขึ้นด้วยพระองค์เอง กล่าวคือ ทรงมีพระบรมพุทธานุญาต ซึ่งผิดกับทานอื่น ๆ ที่ต้องมีทายก ทายิกาพูลของกับพระองค์ก่อน เช่นการถวายผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งเกิดจากทายก ทายิกาพูลของกับพระองค์ก่อน เช่นการถวายผ้าอาบน้ำฝน ซึ่งเกิดจากการที่มหาอุบาสกวิสาขาพูลของกับพระสัมมาพุทธเจ้า จึงได้เกิดการทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝนขึ้น บุญกฐินจัดได้ว่าเป็นบุญกาลทาน (พระมานิตฐานวโร, พระมหาดาวสยาม วิชารปัญญาญ และพระโสภณพัฒนบัณฑิต, 2564)

ในอดีตก่อนทอดกฐิน ผู้คนที่มีจิตศรัทธาจะไปหาวัดที่จะทอดกฐิน เมื่อหาวัดได้แล้วก็ต้องจองล่วงหน้าเอาไว้ เพื่อให้วัดรู้ตัวและเตรียมตัว โดยมากวัดที่จองมักเป็นวัดในหมู่บ้านอื่น เพื่อได้มีโอกาสแห่กฐินไปครีกครื้นสนุกสนาน เมื่อทอดกฐินเสร็จ ก็มักจะเอาธงตะเข้ปักไว้หน้าวัด บางทีก็มีต้นกล้วยปักเอาไว้ แสดงว่าวัดนี้มีการทอดกฐินแล้ว นอกจากมีผลให้ใครที่ผ่านไปมาเห็นธงตะเข้ ได้ร่วมอนุโมทนา แต่ยังมีกฐินที่เตรียมเครื่องกฐินเพื่อไว้ทอดวัดที่กฐินตกค้าง ก่อนแรมหนึ่งค่ำ เดือนสิบสองแล้วยังไม่มีใครไปทอด ก็จะได้โอกาสทอดกฐิน ซึ่งมักทำกันทันทีไม่มีการบอกล่วงหน้า ซึ่งหลายที่ ๆ จะเรียกว่ากฐินโจร กฐิน เป็นภาษาพระวินัย เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือนแล้วรับมานุ่งห่มได้ กฐิน เป็นศัพท์บาลี แปลตามศัพท์ว่าไม่สะดึง คือ “กรอบไม้” หรือ “ไม้แบบ” สำหรับชิงผ้าที่จะเย็บเป็นจีวรในสมัยโบราณ ซึ่งผ้าที่เย็บสำเร็จจากกฐินหรือไม้สะดึงแบบนี้ เรียกว่า ผ้ากฐิน (ผ้าเย็บจากไม้แบบ) โดยคำว่า การทอดกฐิน หรือการกรานกฐินจัดเป็น สังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัยบัญญัติ เกรวาทที่มีกำหนดเวลา คือพระสงฆ์สามารถกระทำ สังฆกรรมนี้ได้นับแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณที่มีจีวรชำรุดสมัยพุทธกาลพระภิกษุนุ่งห่มจีวรด้วยผ้าบังสุกุลจีวรใช้สอยผ้าไตรได้ไม่เกิน 3 ผืน และเก็บอดีตจีวรได้ไม่เกิน 10 วัน ดังนั้นกฐินจึงจัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังฆกรรมของพระสงฆ์ โดยเฉพาะ

จากข่าววัดสันมะเกียงจัดงานกฐินสามัคคี สมทบสร้างพระอุโบสถมหาวิหาร สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงศฺรสมณุตตมา โดยพิธีทอดกฐินก็เป็นการจัดแบบนิวนอมอล จัดจุดตรวจวัดอุณหภูมิและเจลแอลกอฮอล์บริเวณด้านหน้าวัด ได้ปัจจัยทั้งเงินสดและเงินออนไลน์รวม 2,048,647 บาท ถือว่าเป็นครั้งแรกในการร่วมทำบุญทอดกฐินแบบออนไลน์ ซึ่งต้นกฐินหลักฐานการโอน ตั้งแต่หลัก 100 บาทถึงหลักแสนบาท (ข่าวกฐินออนไลน์, 2564)

ที่วัดป่าตางป่าสาธุจิต บ้านตางหมู่ 6 ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ก็ได้มีการจัดบุญกฐินขึ้นทุกปี แต่ในปี สมาคมโลกสีเขียวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้จัดทำบุญกฐิน ด้วยการทอดกฐินออนไลน์ของ ด้วยการรับบริจาคผ่านธนาคารจากผู้สนใจร่วมทำบุญ และนำสลิปีโอนเงินมาติดที่ต้นกฐิน จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดียวัดป่าตางป่าสาธุจิต

ความสำคัญของการทำบุญทอดกฐิน ในทางพุทธศาสนาชีวิตคนจะดีหรือชั่ว ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม คือทำความดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เหมือนว่านพืชเช่นไรย่อมได้ผลเช่นนั้น โดยการทอดกฐินเป็นบุญใหญ่และสัมพันธ์กับวิถีปฏิบัติของชาวพุทธ ด้วยการทำบุญกฐินวัตถุประสงค์ประกอบด้วยทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน สีสมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล ภาวนามัยบุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา อปจายนมัย บุญสำเร็จด้วยการประพุดติล้อมตนแก่ผู้ใหญ่ เวยยาวิจจมัย

บุญสำเร็จด้วยการขนขวายในกิจการที่ชอบ ปัดตีทานมัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ ปัดตานุโมทนามัย บุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญ ฉัมมัสสวนมัย บุญสำเร็จด้วยการฟังธรรม ฉัมมเทศนามัย บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรม ทิฏฐชุกัมม การทำความเห็นให้ตรง (พระไตรปิฎก ภาษาไทย, 2539)

2. การใช้โซเชียลเพื่อการทำบุญกฐินออนไลน์

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้การสื่อสารมีศักยภาพมากขึ้นมีช่องทางในการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารหรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนบนอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระ สื่อเข้ามามีบทบาทต่อการท่องเที่ยวอย่างมากเพราะเข้าถึงได้ง่ายโดยไม่มีอุปสรรคด้านระยะทาง ด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งการส่งภาพ ข้อมูล เสียงต่าง ๆ จึงทำให้มีความสะดวกสบายต่อผู้ที่สนใจท่องเที่ยว จากสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา 19 แพร่ระบาดทำให้การเดินทางถูกจำกัด ดังนั้นเพื่อรักษาระยะห่างและ ปัญหาหน้าท่วมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงการจัดงานบุญกฐิน โดยเฉพาะ จังหวัด บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ทำให้ผู้มีจิตศรัทธา เดินทางมาทำบุญกฐินลำบาก ด้วยการนำสื่อสังคมออนไลน์ Facebook มาใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ การทำบุญกฐินที่ วัดป่าตางป่าสาธุจิต เพื่อเข้าถึงนักผู้มีจิตศรัทธาในการทำบุญกฐิน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ผศ.ดร. วรภุจิ มุลสิน นายกษมาคมโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ให้สัมภาษณ์ว่า

“การทำบุญกฐิน เป็นประเพณีที่คนไทยที่รับถือศาสนาพุทธ ได้ทำบุญกฐินมาทุกปี แต่ในปีนี้ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวอย่างยั่งยืน ได้มีการทำบุญกฐินขึ้น แต่จากสถานการณ์ โควิดเพียงจะคลี่คลาย ต้องรักษาระยะห่าง และปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ก็ได้มีมติให้จัดบุญกฐินออนไลน์ โดยไปทอดกฐินที่วัดวัดป่าตางป่าสาธุจิต บ้านตางป่าหมู่ 6 ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์” (วรภุจิ มุลสิน, 2565) จากการสัมภาษณ์ พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “วัดป่าตางป่าสาธุจิต เป็นเพียงสำนักสงฆ์ ที่เป็นวัดสาขาของหลวงปู่ สาม อภิญโญ วัดป่าไทรวิเวก อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ปีนี้ ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยว ได้มาปรึกษากับบาตมา และจองกฐินกับทางวัดและ ทางวัดก็ได้บอกญาติโยมในหมู่บ้านให้ มาร่วมบุญกฐิน ที่ทางสมาคมโลกสี่เขี้ยวโลกสี่เขี้ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้ จัดกฐินออนไลน์ นับเป็นครั้งแรกของวัดป่าตางป่าสาธุจิตที่มีการทอดกฐินออนไลน์ครั้งแรกของวัด (พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร, 2565)

ขณะที่ นายชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง เจริญญิกษมาคมโลกสี่เขี้ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ทางสมาคม ได้มีการทำบุญทอดกฐินขึ้นในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2565 ทางสมาคมได้มีมติที่ประชุม ให้มีการทอดกฐินขึ้น แต่กรรมการสมาคมหลายท่านติดภารกิจ ร่วมเดินทางไปทอดกฐินที่จังหวัดสุรินทร์ไม่ได้ แต่เพื่อให้การทำบุญได้ร่วมทำบุญร่วมกันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ประชุมเลยมีมติให้จัดทอดกฐินออนไลน์ โดยให้ผู้ที่สนใจร่วมทำบุญโอนเงินทำบุญและส่งสลิปที่ร่วมทำบุญมาที่ผม และผม จะทำการพิมพ์สลิปไปติดที่ต้นกฐิน ซึ่งก็ได้บอกเพื่อนทางโซเชียลมีเดียก็มีเพื่อนที่มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญมากจากต่างประเทศหลายประเทศ ทั้งในประเทศจีน เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา เยอรมัน อังกฤษ ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สิงคโปร์ มาเลเซีย ฯลฯ จากสถานการณ์โควิด ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนห้ามการเดินทางออกนอกประเทศ ทางผมก็บอกบุญไปทางวิเวท ก็มีเพื่อนคนจีนร่วมทำบุญมา

โดยโอนเงินเข้าบัญชีสมาคม ส่วนทางยุโรป ก็ใช้ line WhatsApp ถ่ายสลิปโอนเงินส่งมาส่วนเงินร่วมทำบุญในต่างประเทศก็จะเป็นคนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ก็ร่วมทำบุญมา เขาอยากร่วมทำบุญ แต่เดินทางไม่สะดวก” (ชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง, 2565)

จากการสัมภาษณ์ นายอุดม พลศักดิ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปีนี้น้ำท่วมที่บ้านจังหวัดอุบลราชธานี ปรกติก็ทำบุญทุกปี ก็ไปร่วมบุญทุกปีไม่ได้ขาด แต่ปีนี้ไม่มีใครดูแลบ้านที่น้ำท่วม เมื่อเห็นทางสมาคมโลกสีเขียวจัดทอดกฐิน โดยให้โอนเงินและส่งสลิปทำบุญไปให้ ก็สะดวกดี ก็เลยโอนเงินไปร่วมทำบุญ (อุดม พลศักดิ์, 2565) สอดคล้องกับ นางสาวกษมา รัตนสุวรรณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ก็ทำบุญทุกปี แต่ปีนี้มีการกักตุน เห็นสมาคมโลกสีเขียวจัดบุญกฐินขึ้นมา โดยให้ร่วมทำบุญ โดยโอนเงิน และส่งสลิปโอนเงิน ส่วนตัวเห็นว่าสะดวก ก็ได้บุญเหมือนกัน เพราะการไปทำบุญ ในคนจำนวนมาก ก็เสี่ยงกับโควิดที่อาจจะระบาด เพราะบางคนไม่มีอาการ ส่วนตัวก็เสี่ยงไม่ไปในที่คนหนาแน่น ก็เลยโอนเงินร่วมทำบุญไปให้” (กษมา รัตนสุวรรณ, 2565) พลอากาศตรี ทูตปรีชา เลิศสันตติวาทิ กรรมการสมาคมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สมาคมโลกสีเขียวได้จัดบุญกฐินด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของสมาคมและเฟสบุ๊ก ได้เข้าถึงกลุ่มคนมากมายหลายคนรู้จักสมาคมก็ร่วมทำบุญมา เพื่อนของผมหลายคน ก็โอนเงินมาให้ผมก็ให้ส่งสลิปโอนเงินมาเป็นหลักฐานและส่งต่อให้คุณชรรค์ชัย สัมเกลี้ยง เจริญกุศลสมาคม รวบรวม ก็สะดวกดี ผมว่าได้บุญเหมือนกัน ใจมีศรัทธา แต่การเดินทางไปร่วมก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ผมอยู่กรุงเทพฯ จะเดินทางไปจังหวัดสุรินทร์ ก็ไปบ่อยแต่ เห็นว่าปีนี้น้ำท่วมที่จังหวัดสุรินทร์ อาจจะไม่ค่อยสะดวกในการเดินทาง ก็ส่งตัวแทนสมาคมไปทำบุญก็พอ คิดว่าท่านนายกสมาคมกับเจริญกุศล และคุณรัฐวัฒน์ พิพัฒน์สัถยานวงศ์ เลขาธิการสมาคมโลกสีเขียวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนคงเป็นหลักในการไปทำบุญในครั้งนี้” (ปรีชา เลิศสันตติวาทิ, 2565) จากการสัมภาษณ์ นายธำรงค์ วีระกุล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปรกติก็ทำบุญทุกปี แต่ในปีนี้เป็นพิเศษก็แย่ง และได้รับของกฐินหลายของ ปรกติก็ทำบุญพอสมควร แต่สภาพเศรษฐกิจที่แย่งทำให้ต้องลดจำนวนเงินทำบุญลงตามสัดส่วน (ธำรงค์ วีระกุล, 2565)

วาทกรรม การทำบุญกฐินออนไลน์ เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ต้องปรับตัว จากสถานการณ์โควิดและน้ำท่วมในหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมถึงหลายจังหวัดในภาคกลาง ทำให้การทอดกฐินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น การแต่งกาย สิ่งของเครื่องประดับที่แสดงฐานะของบุคคล มนุษย์สร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เช่น สินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรม คือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการลวงให้หลง มิใช่การโกหกหลอกลวง แต่คุ้นเคยกับความหมายจนไม่สังเกตว่ามันถูกสร้างขึ้นมา เสื้อแบรนด์เนม ใส่แล้วโก้ ดูรวย เสื้อแพงต้องดูดี เสื้อ สวมใส่ปกปิดร่างกาย นาฬิกา โรเล็กซ์ ทรัพย์สินยนต์คันหนึ่งๆ ก็มีส่วนของหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยคล้ายๆ กัน โดยสาระเบื้องต้นแล้วมันคือ สิ่ง ๆ เดียวกัน แต่เมื่อมันมาจากแหล่งผลิตที่ต่างกัน มียี่ห้อที่ต่างกัน มีสรรพประโยชน์ที่ต่างกัน และที่สำคัญคือมันทำให้มีราคาที่แตกต่างกัน จนมันถูกทำให้วารถยนต์แต่ละคันแต่ละแบบยี่ห้อเหมาะสมกับใครหรือไม่เหมาะสมกับใคร เช่น รถยนต์ยี่ห้อ Mercedes Benz กับรถยนต์ยี่ห้อ Toyota เป็นต้น นั่นคือ มายาคติ “มายาคติ” (วรณัฐ มุลสิน, 2556)

การทำบุญกฐิน คือ งานทำผ้าพระศากดาทรงอนุญาตผ่อนผันสืขาทบางประการเพื่อประโยชน์พิเศษและท่านแสดงอานิสงฆ์ทรงยกกฐินทานขึ้นเป็นสังฆทาน ทรงสรรเสริญเป็นทานที่มีอานิสงฆ์มาก มากกว่าทานที่ถวายแล้วแต่พระบรมศาสดา ด้วยเหตุนี้กฐินทานจึงเป็นที่นิยมชมชอบของชาวพุทธ ผู้ทอดกฐินก็เท่ากับได้บูชาพระพุทธรูปประสงค์และสงเคราะห์ภิกษุด้วยปัจจัยไทยธรรมถือว่าได้บุญมาก (พระสมุห์สุรพ สุทธญาโน (ดอนเตาเหล็ก), 2562) โอล็องคต์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้อธิบาย การ คือค ความหมายที่สังคมสร้างสัญลักษณ์ผ่านบุญกฐิน ชาวพุทธ จะสื่อความหมายสัญลักษณ์แตกต่างจากทางสงฆ์ ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกองกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ เพราะแท้ที่จริงแล้ว การทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย บัญญัติเถรวาท โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์โดยเฉพาะ และอนุเคราะห์ภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิที่มีจีวรชำรุด แต่ในปัจจุบัน กฐินกับเป็นเรื่องที่ชาวบ้านทั่วไปเข้าใจผิดซึ่ง กฐิน เป็นภาษาพระวินัย เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือนแล้วรับมานุ่งห่มได้การทำบุญกฐิน แนวคิดของโอล็องคต์ บาร์ตส์ ในเรื่องมายาคติ ที่ความสำคัญของการทำบุญกฐินถูกมองว่าเป็นเพียงสัญลักษณ์ ผ่านบุญกฐิน การร่วมงาน ความรื่นเริง ความสนุกสนานและได้บุญด้วย สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก ได้กล่าวว่า “แท้ที่จริงแล้ว ความสำคัญของการทอดกฐิน อยู่ที่จีวรเพียงผืนเดียวเท่านั้น แต่ยังมีหลายคนที่ไม่รู้เลยว่าตัวกฐินที่แท้ที่จริงคืออะไร ไปมองบริวารกฐินว่าเป็นตัวกฐิน” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2551) ในขณะที่พระวชิรญาณุทธ ฐานวุฑโฒ “ได้แสดงความคิดเห็น มีความคิดเห็นว่าการทำบุญในสมัยทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก คือ แตกต่างจากสมัยก่อนมากทุกวันนี้เทคโนโลยีก้าวหน้ามากสามารถมองเห็นกันและกันได้เหมือนอยู่ใกล้ชิดกัน เพราะฉะนั้นการทำบุญทางออนไลน์จึงไม่แตกต่างกัน กับการที่เราทำบุญด้วยตัวเราเองได้อานิสงฆ์การทำบุญเท่า ๆ กัน แต่ชาวบ้านไปให้ความสำคัญกับบริวารกองกฐิน กฐินเป็นเรื่องของสงฆ์” (พระวชิรญาณุทธ ฐานวุฑโฒ, 2565)

โอล็องคต์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ได้ยกตัวอย่าง สินค้าแบรนด์เนมที่ผู้ใช้รู้สึกว่าคุณค่าดี สัญลักษณ์ที่ใช้ทางวัฒนธรรม คือ มายาคติการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนจนดูเป็นธรรมชาติ เป็นกระบวนการลงให้หลง มีใช้การโกหกหลอกลวง แต่คุ้นเคยกับความหมายจนไม่สังเกตว่ามันถูกสร้างขึ้นมา เสื้อแบรนด์เนม ใส่แล้วโก้ ดูรวย เสื้อแพงต้องดูดี เสื้อสวมใส่ปกปิดร่างกาย นาฬิกา โรเล็กซ์ กรณีรถยนต์คันหนึ่งๆ ก็มีส่วนของหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยคล้ายๆ กัน โดยสาระเบื้องต้นแล้วมัน คือ สิ่ง ๆ เดียวกัน แต่เมื่อมันมาจากแหล่งผลิตที่ต่างกัน มียี่ห้อที่ต่างกัน มีอรรถประโยชน์ที่แตกต่างกัน และที่สำคัญคือมันทำให้มีราคาที่แตกต่างกัน ภาพถ่ายของ ส.ส. เน้นการแต่งกาย บารมีนิยม รวมถึงบทบาทความเป็นผู้แทนประชาชน เช่น ภาพผู้สมัคร ส.ส. ใส่ชุดขาวราชการ หรือชุดในเครื่องแบบ เป็นวีรบุรุษ อีกด้านหนึ่งเป็นภาพถ่ายกับครอบครัว หรือแต่งชุดราชการ ใช้สัญลักษณ์ในเชิงชู้กรรโชก โดยคำนึงในจิตใจ ชาติ กองทัพ ครอบครัว เกียรติยศ สมรภูมิ เป็นเครื่องมือให้ประชาชนอยากเลือก ด้วยการยึดติดกับมายาคติ (วรณัฐ มุลสิน, 2556)

ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขึ้น ประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้สะดวกผ่านสมาร์ตโฟน การทอดกฐิน ก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยประชาชนทั่วไป จากการไปร่วมงาน ก็เปลี่ยนเป็นการโอนเงิน เพื่อร่วมสมทบร่วมบุญกฐิน จากการสัมภาษณ์ นายนราธิปกุล บุญสอน

นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการณ์ผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “กฐินออนไลน์ ต้นกฐินที่นำสลิปโอนเงินมาร่วมทำบุญ ก็ทำได้ ได้บุญเช่นกัน เพราะเราทำด้วยใจที่บริสุทธิ์ ทำด้วยกำลังศรัทธา พอเราโอนปัจจัยเสร็จ ก็ถือว่าบุญเราสำเร็จแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่ยากทำบุญ แต่ไม่สามารถเดินทางมาได้ จะแตกต่างกันที่ผู้ที่สามารถเดินทางมาทำบุญด้วยตนเอง ก็จะได้รับบุญ รับอานิสงส์เพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้ฟังเทศน์ ฟังธรรม พบปะกัลยาณมิตร เกิดการเจริญสติภาวนาแก่ตนเอง เกิดความสุขความร่มเย็นในจิตใจ” นายนราธิปกุล บุญสอน นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการณ์ผู้อำนวยการสำนักพุทธศาสนาจังหวัดสุรินทร์ (นราธิปกุล บุญสอน, 2565)

วาทกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ ก็มีหลายคนยังมีความเชื่อว่าการทำบุญด้วยการโอนเงินผ่านแอป สะดวกแต่ไม่เข้าถึงประเพณี การทำบุญแบบดั้งเดิม เพราะอย่างน้อยก็ได้ฟังเทศน์จากพระสงฆ์ยอมได้อานิสงส์ตามการทำบุญด้วยกิริยาวัตถุ จากการสัมภาษณ์ นางสาวพรพิไล เอี่ยมบริสุทธิ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติก็ทำบุญอยู่เป็นประจำ แต่ปีนี้สภาพเศรษฐกิจสู้พี่ชายของได้น้อยลงมาสองปี หลังจากโควิดระบาด แต่ก็ชอบทำบุญ ก็ร่วมบุญงานกฐินไม่ได้ โอนเงินผ่านมือถือ เพราะตั้งใจจะไปร่วมงานที่วัด ไปฟังเทศน์ ได้พูดคุยกับคนที่รู้จัก ได้คุยกับพระ” (พรพิไล เอี่ยมบริสุทธิ์, 2565) สอดคล้องกับ นางบุญมี ชำรัมย์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ย้ายมาทำบุญที่วัดทุกวันพระ ในความคิดเห็นส่วนตัวการทำบุญด้วยการบริจาคเงินเพียงอย่างเดียว บุญได้ไม่ครบ การทำบุญ ผู้ทำบุญต้องมาทำด้วยตัวเอง ต้องมีการอนุโมทนาเมื่อพระเทศน์จบ มีการฟังเทศน์ ฟังพระเทศน์สั่งสอน และได้พูดคุยกับเพื่อนที่มาทำบุญที่วัด ย่อมได้บุญมากกว่าการฝากเงิน หรือโอนเงินไปร่วมทำบุญ” (บุญมี ชำรัมย์, 2565)

วาทกรรมเกี่ยวกับบุญกฐินออนไลน์ในสื่อสาธารณะเช่น เฟสบุ๊กแพร่กระจายไปยังบุคคลหลายหลายกลุ่มในสังคมไทย เป็นการปรับเปลี่ยนไปตามพลวัตของสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง ความศรัทธา ความเชื่อของคนในสังคมที่เป็นผู้สูงอายุ หรือวัยกลางคน ก็ยังมีความผูกพันกับศาสนาไม่เสื่อมคลาย หลายยังยึดถือประเพณี รูปแบบการทอดกฐินแบบเดิม แต่คนรุ่นใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ก็จะยอมรับวิธีการทำบุญกฐินออนไลน์ ที่โอนเงินไปร่วมทำบุญ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้รวดเร็วขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป

3. สรุป

วาทกรรม การทำบุญกฐิน ธุรกรรมการทำบุญกฐินออนไลน์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย วัดป่าตาปาง สำราญจิต เป็นการสื่อความหมายความหมายด้วยสัญลักษณ์ เป็นเพียงภาพมายาคติที่ประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าใจผิด ว่าการทอดกฐิน เป็นพิธีกรรมที่ประชาชนเป็นหลักในการจัดงานทอดกฐิน ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับยอดเงินที่ได้จากการทอดกฐิน ความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้มาร่วมงานบุญกฐิน การสมโภชกองกฐิน การจัดให้มีมหรสพ เป็นมายาคติ แตกต่างจากทางสงฆ์ เพราะแท้ที่จริงแล้วการทอดกฐินหรือกรานกฐิน เป็นสังฆกรรมประเภทหนึ่งตามพระวินัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์โดยเฉพาะ กฐิน เป็นชื่อเรียกผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ครบ 3 เดือน และมีจีวรชำระรับมานุ่งห่มได้ ข้อเสนอแนะการทอดกฐินปัจจุบัน หรือกฐินออนไลน์ควรชี้ให้เห็นถึงประเพณีการทอดกฐินที่แท้จริงให้ประชาชนได้ทราบผ่านสื่อต่าง ๆ

4. บรรณานุกรม

- กษมา รัตนสุวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. 11 มกราคม 2566. ณ 286 ซอยอินทามาระ 41 แขวงรัชดาภิเษก เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
- ขรรค์ชัย สัมเกลี้ยง ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2566. ณ 6/3 หมู่บ้าน ปรัชญาโสมทาวส์ ซอยลาดพร้าว 71 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
- ข่าวกฐินออนไลน์. (2564). **นำสลิปโอนเงินมาเป็นต้นกฐิน**. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://tna.moct.net/region-819178>
- ธำรงค์ วีระกุล ผู้ให้สัมภาษณ์. 11 มกราคม 2566. ณ 210 หมู่บ้านสวนสน ซอยรามคำแหง 60 แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
- นราธิปกกุล บุญสอน ผู้ให้สัมภาษณ์. 17 ธันวาคม 2565. ณ 410 สำนักงานพระพุทธศาสนา ศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- บุญมี ชำรัมย์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ 23 บ้านสมุด หมู่ 7 ตำบลสมุด อำเภอประสาธต์ จังหวัดสุรินทร์
- พรพีโล เอี่ยมบริสุทธิ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2566. ณ 149/7 หมู่บ้าน ธนาเพลส ซอยลาดพร้าว 71 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). **ปัญหาขัดแย้งในโลกแก้ได้ด้วยกฐิน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระมานิต ฐานวโร, พระมหาดาวสยาม วิชรปัญญาญญ และพระโสภณพัฒนบัณฑิต. (2564). พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวตำบลอุ่มเม่า อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร. *Journal of Modern Learning Development*. 6(5). 39-51.
- พระวชิรายุทธ ฐานวุฑโฒ ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ 22 หมู่ 18 ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดกลางสุรินทร์ บ้านละเมาะ ตำบลเฉนียง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- พระสมห์สุรพล สุทธญาโณ (ดอนเตาเหล็ก). (2562). **พลวัตประเพณีการทำบุญกฐินของชาวภูไทในตำบลบุงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการสุรแสน อธิชาโต อายางกูร ผู้ให้สัมภาษณ์. 14 ธันวาคม 2565. ณ วัดป่าตาปางสำราญจิต ตำบลสมุด อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- ปรีชา เลิศสันตติวาทิ ผู้ให้สัมภาษณ์. 12 มกราคม 2566. ณ 286 3/3. C 7 เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
- วรภุรี มูลสิน ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 ธันวาคม 2565. ณ 438/2 หมู่ 23 หมู่บ้านปิ่นดาว ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- วรภุรี มูลสิน. (2556). **แนวคิดหลังทันสมัย**. อุบลราชธานี : ยงสวัสดิ์อินเตอร์กร๊อป.
- อุดม พลศักดิ์ ผู้ให้สัมภาษณ์. 10 ธันวาคม 2566. ณ 237/3 ถนนสุขาอุปถัมภ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี